

Владимир Зантэриа

БЗАНЦЫ...

Ажэеинраала ғыцқэа

Аќэа
Ацхэынцшэќэтыжырта
2016

Зантэриа, В. К.

З 25 Бзэнтцы... : ажэинрэала ыыцкэа / Владимир Зантэриа. – Ацхэынтшэкэтыжыртэ. Акэа, 2016. – 144 д.

Владимир Зантэриа иажэинрэала ыыцкэа реизга «Бзэнтцы...» ианыцшуеит ифыцу, хатэ чыдарак змоу дунеихэацшрак. Апоет иибо-иахауа, гэтыха рацэа иззыртысуа алирикатэ хтыскэа хзышыцылахыоу зеицш аарцшышьала акэымкэа, хатэы манерала, ацсабара амазакэа харзааигээзтэуа кэзшьала рцэыргашья иеэзишэоит. Исахьаркыратэ лацшы итцижыуа ацэыртцракэа рфилософиатэ дац-пашэ уазхьапшыртэ еицш алшара узааиртуеит.

ББК 84(5Абх) 6-5

Ан лыгәхьяагара

Аңенцьыр анафсан, ашамтаз, ашамтаз,
Ахьяф-ахьяфхәа бәагашьтыбжь гоит...
Адәныҕа сындәылпшыр бышьтыбжьк сахандаз! –
Ех, башами, башоуп... слымҕа сажьоит...

Тынч снатәалоит нас, ахатцлақәа рымтан,
Асы итанасызшәа, урт быбышза ишәтит...
Гәалашәара ссирқәак нхеит бара ибымтан,
Ааңынтәи агәилқәа реипш, уртҕы пытит...

Сылапш нахьыслоит зны-зынла абартцаф,
Ғымт, апырпыл қапшықәа рыпхуа бахьтәо...
Сғынасхоит бышқа, сан, цқәа бызбарцаз,
Ех, башоуп... испылоит лашьцарак ханто...

Снеиуеит аутрахь... уа бцыбреи браханеи
Рыффы хаа иаргъежьуеит са сыблахатц...
Абар ба бысқам хәыч ахьгылоу аганаф,
Уа бышьтақәа шарзуа збоит уажә ашьац...

Зны сылапш набхьыслоит ашамтаз агәашәаф,
Быццакы-ццакуа, сан, аңармыкь ахь беихоит...

Уа ахатцлақәа рымцдан, сгәы сынҕацаажәо,
Стәоуп сара схала... Бара бхарахоит...

Ахатцлақәа быбышза ишәтит сынтәа заа,
Сырхәушәа урт рышәтыц аҕша еилнаршәшәоит..
Уа хутра ацыхәахь, иртынчуа са схьаа,
Ахьаф-ахьафхәа ба бәагашьтыбжь гоит...

**Сналслоит Аќәә,
саас-лаба нсытцаргәө...**

Ақыта – қалақыхеит... Ақалақы – қытахеит...
Нас урт рыбжьара сара сызустада?
Исгәалашәө... исгәаламшәө
Рышәшьыра сытцахеит...
Нас сыжәөә мыкшарцаз... мөәхәәстак санызтцада?

Агәра сзымгац сара сышқалақыуәу,
Сналслоит Аќәә, саас-лаба нсытцаргәө,
Хахәык сныкәтәәлоит, сахьынтәәаз схаштызшәә,
Нас өақхьа сөынаскоит, саас-лаба нсытцаргәө...

Сабацо? Схы абахоу? Тамшька, ма Аќәәка?
Сеидроу... сеидроу... сцалап ус гәынхәтыстала...
Игылоушәә зызбалои Аќәә атәәкәәқәә?
Сырталаны снеиуашәә Тамшьтәи амхурстақәә?

Ақыта – қалақыхеит... Ақалақы – қытахеит...
Сналсуеит Аќәә саас-лаба нсытцаргәө...
Қытәи-қалақы... зеггы-зеггь цьармыкьахеит,
Сныгәнысуа снеиуеит, саас-лаба нсытцаргәө...

Тамшықа исыхалойт
Ақәатәи схәыцрақәа...

Ақәақа исыхалойт
Тамшытәи сыгәтыхақәа...

Атц аапсеит...

Сбарцае ицэоуп атц,
Ауапа шкэакэа
Накэыршэ...
Адэныка ахэатахэа
Асы ауеит...

Кэрыжэаа ирыкэлоу хэамтак
Сгэи-сыҕси рыбжъара
Атра ахауеит...

Зегы хзыхэан
Ишыгэжэажэоз
Атц аапсеит...

Ахухухэа иаауаз
Лашыбжъкэакгы
Быжьрабыжьтэа илтэхэаша
Ицеит...

Атц аапсеит...

Неихыркәа змам абырг иеиңш,
Ауапа шкәакәа нақәыршә,
Ииоуп са сбартаҕе...

Ацх ааңсеит...

Адәныҕа ахәатахәа
Асы ауеит...

Асытәхәеи
Ацх аҕахаҕымтреи ирылыҕ
Қьаадк ианымлац
Хәамтақ
Сахауеит...

Ацх ааңсеит...

Итаҳәхәоуп қычақьмәтәала х̣казшыақәа...

Ашәындыкәра итәоушәа, ицхьакуп хаграқәа,
Урт азәгы имбоушәа х̣гәы хажьоит...
Итаҳәхәоуп шәтатәы-хыркыла х̣казшыақәа,
Ус, х̣неивыс-аавысуа, адәыцсшәа х̣хәоит...

Ус х̣цалароуп... х̣еырбалароуп... нас ишцә?..
Х̣гәы итәтәкьоу ахәашьа х̣ақәшәашам уеизгы.
Аха икоуп зынза иахамбо мычқәак,
Лашьцарак зеалак, х̣тдызшәаауа зегьы...

Итаҳәхәоуп қычақьмәтәала х̣казшыақәа,
Х̣а х̣зышьтәзгы нарха змамоуп – х̣аекынцә...
Х̣ааит абранза, х̣аас иктәымыз х̣аас икуа,
Ихамбазакәа х̣шалахәмаруаз х̣лахьынцә...

Итаҳәхәоуп қычақьмәтәала х̣казшыақәа...
Ашәындыкәра итәоушәа, ицхьакуп хаграқәа...

**Хабыхацра згым рлахьынца –
слахьынцоуп...**

Еидарагәгәан сыжәҗақәа
Ишрықәыгәгәо збоит
Схәыцрақәа рытх лашьца,
Сышықәсқәа рсымкәыл...

Аласкәыгә иафырхызшәа,
Сыңсҗазаарагә нтәоит,
Ласа хаеракеиңш,
Сгәыгҗрақәа сымхуа...

Ус снеихоит – зегь акоуп,
Ус снеихоит – зегь акоуп!

Сқар азыхәышам
Саамтә алеишәа...
Сықоуп... Сымҗа сықәуп...
Сеибгоуп!
Дықоуп, издыруеит,
Изгәамқхо
Снеишьа...

Рышьҗа схыңшылоит
Мақамҗала ицо...

Кызгымфала инеиуа
Рышьта схицшылоит!
Хабыхацра згым –
Рлахьынцда слахьынцоуп...
Цсыуа шыафа гэгэала
Сықара сапылоит...

Бжыкгы сгэи инықәыфлоит:
«Уамжбааит угәи!
Уеануршәар еигъзар
Уқара алеишәа?»

Ускан сыцстазаара
Иамои цакыс?!
Исхәарц истахыз
Сзымхәозар ееишәа?..

Дыћан,
Дыћоуп,
Изгәамцхо
Снеишыа...

Рышьта схицшылоит
Маћамфала ицо...

Хабыхацра згым
Рлахьынцда –
Слахьынцоуп...

Бара бажәәқәа ахьхыркәшам...

Саида Делҗа лгәаларшәара иазкны

Бара бажәәқәа ахьхыркәшам... ииуеит җе дунеик,
Арациа иснархазшәа быбжьы саҗауеит...

Амшцәгьақәа ирылыхәхәа иаафәуеит быбжьы,
Асытәхәақәа ирылыхәхәа иаафәуеит быбжьы...

Ба бгәыфәбареи бгәыҗреи ирыбжьиаауеит тцлак,
Бара бажәәқәа ахьхыркәшам – иаатуеит лахьынтцак...

Ииуан бызшәа фыцзак – ба бхәоу ахьныртәаз,
Ба бажәәқәа ахьхыркәшам – игәжәажәауан буаз...

Са среиуоуп, Саида, аҗхыз ссиртәкьа збаз:
Ба буазашәа иалтны агәилқәа шпытуаз!

Ба буазашәа иалтны Бхақәитра иазхауан,
Итәуазшәа арациа быбжьы саҗауан...

Иаафәлоит, Саида, хрыжь-хрыжь ба быбжьы:
(«О, иҗамоума атәаха, абас ҳаикәышышы?»)

Бкәыпсычхара иалцны ииуеит Гәрагарак,
Бықарахьымзара иалцны иазхауеит Аңсына...

Ахрақәа еицырхәоит ба быхьз, иргәарпха:
Саида Делпха! Саида Делпха!

Амшцәгьақәа ирылыхәхәа иаауеит быбжы,
Асытәхәақәа ирылыхәхәа иаауеит быбжы...

Пицунда. Бцарамза антцэамтаз...

Аханқәа ҫбақәоушәа,
Зынцьырла иҫахәоушәа,
Амшын изыхгылан,
Анаатә иацәшәоушәа...
Уаф дықамызт – схала
Снеиуан цшақәала...
Сышьтрақәлан сыцстазаара
Сшәозшәа шыақәала...

Бцарамза антцэамтаз
Иарыхьтшыуан амра,
Аурт иацәынхазаап:
Абар – акаламра!
Абар уа згәырфамца
Зәазырблыз ашыцра...
Ишлоит, ишлагәышьоит
Са сеицш – сара схәыцрагы...

Ех, егәа схәандаз
Абра... егәа зундаз,
Исзымдырт нашана мчыс
Иамоу Пицунда...

Саатгылон аңсатцлақәа
Рфымтра сеанраалан...
Ашәышықәсқәа рсаба
Снапашца ианыңсалон...

Ашәалкъамра иалцыз
Мчқәак са сыршаңон, –
Сшьамхнышланы
Сылахыи сыңымшыи сзатәуан...

Итцшәаан алакытца
Ажәәан цамцамра,
Иарыхъшьуан бцарамзаз
Пицундатәи амра...

Уаә дықамызт, снеиуан
Схала, цшақәала...
Сышьтрақәлан сыңсҭазаара
Сшәозшәа шыақәала...

*2015 ш., бцарамза, цхынчқәын
Пицунда*

* * *

Ихьчам сара стынчра,
Ихьчам са сдунеи...
Ұыстаак дрыбжьакәашоит
Сгәыгреи сгәырөеи...

Сеихацаандан
Сыцәгъеи сыбзиен
Срыбжьоуп...
Иҕацәҕьоу
Шыҕацәҕьоу
Аңыздыр –
Уажәоуп...

Ихьчам сара стынчра,
Сыхьчам са схаҕа,
Хчныза хәычык сзышьтоуп
Сдунеи ду
Агәҕа...

Сыцәгъеи сыбзиен
Рыбжьара ҕара,
Кәацаб хәычык
Мыркьаҕа
Иназгоит
Сара...

Парижтәи ацикл

Исзынлыжыт хамтас: «Де золе...»*

Уажә пхәызбак дақәтәан лмаланыкәа,
Париж агәтәтәкәа дналхәраа дцеит...
Избоит, илацлабуа уаф дыкам,
Уа сгәы пшаа-хыцшаауа саанхеит...

Дцеит уи, инасфалкәан лцыхәа,
Исзынлыжыт хамтас: «Де золе...»
Уа схала сазынхеит сыгәтыха,
Абар, абар шыта сымшгәы хәлоит...

Уи дцеит машынашәкы драпысны,
Сгәы арахәыцкәа пытәтәаны.
Схынхәуан ссасааиртахь, сгәы дысны,
Тынха дызмам азә иеипш, сзәтәны...

Ма издыруанда, аф зысша, илыхьзу!
Жаклин, Франсуаза, ма Мерлин?
Избан, избан, избан сгәы зсыхьуа?
Санқәыпшыз акәзар, слыхьзарын...

Ех, сзыргәәтеилоз сқәыпшра абақоу?
Дцеит пхәызбак, исыжәтәаны ақша...

Са смаланыҕа нсыжыт Аҕа,
Сгәынқыеит шыта баша, ахтыҕшша...

*Де-золе – саҕамыз.

Цхыбжьон. Амѡаду лаша. «Шанз-Елизе...»

Цхыбжьон. Амѡаду лаша. «Шанз-Елизе...»
Сыкоушѡа Аќѡа, сыхраазраауа сцоит.
Француз тыцќа хымкыхк сылацш лыхъзоит,
Кырц-кырцќѡа Париж зеггы лымчѡак, днаскъоит...

Мшѡан, иатдои мазас, нас, Парижаа рќазшьа?
Уажѡ избо зегъ цхызу, ма лабќабоу?
Салоуп Париж ссир, насыц дус ишьа,
Са исхѡои шѡа шѡышьќахъ?.. Верлен, нас Рембо?..

Сануп амѡаду лаша «Шанз-Елизе»,
Иасуеит цша ќѡандак. Ачамќабќъ кацсоит..
Француз тыцќак шоурамцак сыжѡќаны дцеит,
Бќарамза иашъаноу ачамќабќъ кацсоит...

Нас иарбан, нас иарбан са сгѡы сазырго?
Изаацѡан сгѡы ицалоу Аќѡа аќшаќѡа?
Сиазќаап Бальзак, ма сиазќаап Гиуго:
«Иабаќоу агѡыгреи агѡыѡбарей рхѡаа?»

Сиазќаап Гоген, нас, сиазќаап Ван Гог,
Аќштѡы еимгеимцараќѡа ашѡа дзырхѡаз...

Нас, иарбан, нас, иарбан са сгәы сазырго?
Иарбан гәәтеироу сгәы ахәра ңзыртлаз?

Цхыбжьон. Амфаду лаша. «Шанз-Елизе...»
Сыкоушәа Аҕәа, сгәы каршәзаны сцоит.
Француз тыңҕа хымкыхк сылаңш лыхьзоит,
Кырҕ-кырҕәа Париж зеггы лымҕеах, днаскьоит...

Сгәатәе иҕыцәаахьаз кәицк аакәеицеит...
Цхыбжьон. Амфаду лаша. «Шанз-Елизе...»

Дцеит афранцуз тыңҕа... дцеит уи... дцазеит,
Ҕсраенынза... Ҕсраенынза сгәы лыткәазеит!..

Жәеинраалақәак рсытәхәа салоуп...

*Еифель ибааш 124-тәи аихагылағы
иҕоу акаалкырҕа «Жиуль Верн»
ағы ииз ацәахәақәа...*

Еифель иеихатә бааш газеазуеит,
Иҕәҕоуп са схәыцра амызгәытқәа...
Адәныҕа анаатә-сытәхәа асуеит,
Уи ауп абаашғыы зырхыҕыҕуа...

Сааит сарғыы абрахь аамтала,
Парижаа рҕыбазыба салтны...
Стәоуп абра , «аҕхыз» ссир салоуп,
Снаҕыхәоит рыжәтәк, жәәантәыла амтан...

Сытәаҕаҕь ҕбақәак арныҕәоит,
Сена шышылаха иахьнеиуа...
Абар уажә жәәангәашәдхьара сыҕоуп,
Француз шампанәуп сзырҕеиҕеиуа...

Арахь дыхәнон зны Мопассанғыы,
Иаамта ахә ишьарц еакала.
Срызхәыцрым уажә иаҕсоу-иаҕсамғыы,
Искып зегь ратәәахә тәыцак ала...

Иааг, иртэы, араң чкэын, саға,
Исныхэап афранцуз поетцэа!
Псыуашэакгы тыџит сгэатца,
Дад, уа уғахэатэы назеит хэа!

Сааит саргы абрахь аамтала,
Схышэ инағахэуеит пстхэакэакгы...
Жэеинраалақэак рсытэхэа салоуп,
Уа исахауеит Жиуль Верн илакэгы!

21–25 ноиабр 2014 ш., Париж

Париж. Абаҗча Тиульри...

Париж. Абаҗча Тиульри...
Издыруада ара шапсыуоу?
Парижаа ишәхәо смаҳари?!
Сзырфәуеит сгәы каршәны,
Ғәыла-ңсыла...

Снатәоит... Снафыхәауеит каҳуак...
Ипҗхьасцеит саапсарагь, «устыхә!» хәа...
Илакәуп избо, исаҳауа:
Саанк еицантәалоп, еицчауа,
Аңныш, алахәа, аҳәыхәқәа..

Иабаҗоу, Тиульри, уа ухан?
Итынхадаха инхеит эпохак...
Еицакра зқәымыз – уи Доухан,
Даҗеак азеиқәмырхеит Аныха...

Дахьзомызт Медичи лгәыхәтәы,
Q-ханк дук реиңшьра дашьтан аҳкәажә...
(Аҗоурыхгы иамтәом аҳәатәы...)
Дацәшәон уи Сен-Жермен ду ашәи...

Саркыал бжык ааџуеит иахьагы,
Ргьыргынқәа еимырдоит аҳәынтқарцәа...
Скаҳуа снаҕыхәауеит саргы...
Жәабжык сазызырџуеит сгәы каршәзан...

Ахааназ Луври Тиульрии
Ейкәнатхеит революцияк амца...
Ҙынч, слымҳа кыдцан саазырџит:
«Мшәан, еилзыргодаз аиашеи амци?!»

Стәоуп. Снаҕыхәауеит каҳуак...
Ипхьасцеит сааҕсарагы, «устыҳә!» хәа...
Илакәуп избо, исаҳауа:
Саанк еицантәалоуп, еицчауа,
Ачныш, алахәа, аҳәыхәқәа..

Париж. Абаҳча Тиульри...
Издыруада ара шаҕсыуоу?
Парижаа ирхәо смаҳари...
Сзырџуеит сгәы каршәны,
Гәыла-җсыла...
Париж. Абаҳча Тиульри...

Издыруада, ссаркыа разын псараф...

«Издыруада, ссаркыа са сажьозар?
Мыцхэы еицанакуазар уи схы-сёы?
Издыруада сықара аррацёозар?..» –
Ицэқэырцоит лакщакрак са сгәафы...

Издыруада, ссаркыа разынпсараф
Избо даеазэызар?.. Даеазэы?..
Убас сызлоит схэыцрақәа рхэырпсарраф:
«Лассы ихазар сарпысра акэылзы?»

Уажә са ссаркыаф избо иашацәкыазар?..
Ҙацәыра хьшәашәак хылазар слакта?
Иацызны зыгәра сзымгоз – лабәабазар?..
Нас, саамта аеарфашьозар уажәшьта?..

Аеацәахуеит гәжәажәара-гәаҕеирак,
Сыцәа ркыало, ирхьанто сшыафа..
«Уеыртынч, иуқәашьым уаха ҕеирак!» –
Ихынхәуеит са сахь сара сыхәа...

Слабәабеи сыпхыз хәашькәеи рыбжьара
Акрызхыцуа саркыақәак лашоит...

Сжэйтэи-сфатэи ахьеинио атымйтшэараф
Сызын цхы сапылан, исыршоит...

Сжэйтэи-сфатэи ахьеинио атымйтшэараф...

**Мураҗ Иаған
ихъзынѡылоуп**

Абар ѡаҗхъа,
Мшаѡенеиҗш, узбоит ура!
Уаҗсуа жѡѡанеиҗш,
илашоуп уа улаҗш!
Шъхарыуа җагыҗас,
иуаҗѡамшьа аҗсра,
Узара җҗѡыҗѡаа,
ѡымҗ, уааҗалагылоит...

Мап, җхызым,
Лабѡабоуп!
Уҗсы уалыуашо
Иахаҗыруеит Кавказ!
Узнысыз амѡа
Шъанҗала ичаҗоуп,
Удоуха мѡа хуҗанысырҗ –
Уи җаман лахыынҗас!

Уҗѡажѡоит җынҗ, ура,
Мураҗ, хрыжь-хрыжь, –

Ушьамхы неикәыршә,
иухәоит, иухәоит
угәтыха!
Ишыттамтамуа збоит
ухшыөзцара азымыжь,
Уңсы ааитак, нас!
Зышхәакгы унафыхә!

Уңсы ааитак, уааңсеит,
ухәжәеит, Мураң!
Иахьанзагы уалоуп
Аңсуаа хҕыбазыба,
Уа унцәохәуп ҳа ҳзы!
О, улңха ҳаң!
Иахңеипшзар рыцҳарак, –
Ғахырңа!

Уанқәыңшыз еиңш
Ғаңхья,
Мураң Иаған,
Унеыжәла ахьухәа,
Унеыжәла!..
Даҕазныкгы адунеи иарба,
Еицакра шақәым
Аңсуа ицәааа,
Игәыжәла!

Псра зқәым, уара – Иаған,
Псра зқәым, уара – Мураҕ!
«Уаамста-қыабз»
Ҳарыцқыойт ҳарт
Аныхеицш!
Уа, Вернон,
Уара иухапыруа
Ақсаатә,
Иаҳзаанагашт
Цҳаражәҳәарак,
Агәыҕреицш!

Псра зқәым уара, Иаған!
Псра зқәым, уара Мураҕ!

Азынтәи аетиуд

Илаҳәызаап аетдәақәа ахькыдыз,
Ажәфән иахьынхәлоуп ашьашьал...
Слаҳәызаап схаҭаггы, адәы сахьықәыз,
Сазымышьчеит сызынтдхы ашьал...

Мцәк неикәыстдәп цхагәазын дләк амцән,
Акгы сыхьрым, фархьымцәк сардхәп...
«Шәарт, иарыхьтшьыз аетдә, ишәыңсыхәои?» –
Абас сыхтаркит хәыцрақәак уахак...

«Хьаас хумкын, хләхәуам ус аламала!» –
Жәфәнгәашәпхьарахьтә слымхә иҭәәт быжьқәак:
«Хәилаҳәамзаргь азын зынмәтәала,
Харгьы иаҳзеикәуп жәфәнаҭ хәыштәарак...»

*2015 ш., дхынчкәын,
Пицунда*

Имфасит сқәыпшра ачара...

Имфасит сқәыпшра ачара,
Лассы еихсыгът, еиқәтәеит...
Иссирз аз лапшеимкьаран
Псґазаарак неипхьбеит...

Сатдоуп шьта еидарак,
Уи сґәахырц сафуп...
Сыццышәыптәлоз жәеинраалак...
Уи ашоурагь хеуп...

Имфасит сқәыпшра ачара...
Ихарахеит шьтыбжьқәак...
Иааигәахоит ґагалан,
Иааигәахоит псґхәәқәак...

Иќало аабап...

«Иќало аабап...» –
Хқәыпсычханы
Хнеицырцуеит...
«Иќало аабап...» –
Хапы лашьцарак
Хтыцуеит...

Цьоук мардуанк иаџоуп,
Инеиуеит
 хымапсыма...
«Зегь зызбо – махәџоуп,
Амч-агәаг –
 апшәымоуп...»

«Иќало аабап...» –
Ххы аажьалап
Аамтала...
«Иќало аабап...» –
Ус шәиқәарак
 халаз...

«Иќало аабап...» –
Цьоук цеит

Ҳбирак ҳампытжәа...
«Иќало аабә», –
Имѡаст жәларыкгы
Ҷхызшәа...

Ауадыхә ахшәеит
Ҳадгыл –
Ауалыр ду...
БиҶарак мѡаст, ицеит...
Ирдырма гәнаҳак
Шрыду?..

«Иќало аабә...» –
Ҳалызгаз арқыра...
«Иќало аабә...» –
Маќамѡа –
ШьанҶаркыра...

«Иќало аабә...» –
Ҳуадыхәқәа ҳарххалап...

«Иќало аабә...» –
Ус, Ҷшьаала
Ҳнеихалап...

Цыгарда... Саншыцәа рзыхь агәхьаагара...

Уа ихәарчәаз аратцла хжәахьейт,
Уи амцдан ихшьым акәапей...
Уи амцдан ихшьым ампахьшы...

Уа сзыхь ахаҭа збазом,
Уи ашҭа мәахәастак лбаазом...
Уи ашҭа са саамҭагь хынхәзом...

Ихылазар акәхап ашәалт
Са сгәалашәарақәа рзыхь...

Алакә еиңш уи аамҭа неиңхьбейт,
Ихәарчәаз аратцла хжәахьейт...
Ицәкәыншьаз акакан қацсазом...

Аратцла зыршәшәоз дызбазом,
Игага сылаңш ахьзом...

Сзыхь ахаҭа збазом,
Аха иааәуейт харантә уи абжьи...

Мѡасшақә...

Мѡасшақә ианысдаз... Мѡасшақә иазгәастаз...
Сгәатцаҕ инхоит уи – схәыцра амѡахәастеицш...

Наунагза цкарвыхк, қьаадвыхк ианхалаз,
Сажәақәа – зхәашьа сақәшәаз цсағала...

Ғәыѡҕыѡшәа ахарантә иааѡыз сшьаҕашьтыбжь,
Уи цсаитқра-цсеивгаха ахьықазам сашьтру?

Хрыжь-хрыжьоуп уи зегь сгәы иштыѡлауа...

Мѡасшақә...

Жәра зқәым зегь... цсра зқәым зегь...

мѡасшақәоуп,

мѡасшақә...

Ари адунеи-еибаркыраҕ сзырқьалаз,

Схәыцра еиғымқәа – цкарвыхк ианхалаз....

Жәра зқәым зегьы – мѡасшақә...

Цсра зқәым зегьы – мѡасшақә...

Анаатә исцәалазыз

сѡызцәагьы –

мѡасшақә...

Макамфала

Макамфала сцалап,
Аҕама аҕы сангылан...
Снеилап, сеихалап,
Сгәы азкажърым уа ҕынгылак...

Сазыхчашам кәылзык,
Сазыхчашам ҕызгәарак,
Сыҕазаргъ бзанҕы, –
Сыхьчазааит лахьынҕала!

Ҙсраенынза сылаҕш хаз
Ашьауардынқәа рҕыфрахь.
Ҙсраенынза сылаҕш хаз
Сыхшыфзцара ацыфцыфрахь.

Макамфала сцалап,
Слабашья ашьтра сықәлан!
Ҙсраенынза агәра згалап
Зцәәаа ҕагыоу сықәра.

**Ҳнеиуеит ус,
хдунеи уаароуп ҳаа...**

Ҳнеиуеит ус,
хдунеи уаароуп ҳаа,
Ҳразк аҗиц ҳыыч
ҳахынҳалан...

«Ғыграс иҗоу –
гарагароуп!» ҳаа...
Ихәарехахыоу
Мардуанк
Ҳнағалоит...

Ҳхышьтрахь ҳхьанарқшлоит
Аамтала,
Ҳамшқәеи ҳатққәеи
Рхынтаҗынта...

Ҳа ҳнаскыоит
Ҳцыхәтәымҗахь –
Ҳшьаала...
Ҳдоуха иннажьуеит

Цсра зқәым
Фымтәк...

Хнеиуеит ус,
«Хдунеи уаароуп» хәа,
Гәалашәарак ашьта
 ххылоит...

«Гәыграс икоу –
 гәрагарауп» хәа,
Хәцәал алақта
Ххыцшылоит...

**Ахықә анаџсан –
џеа дунеик...**

Ауаџы деилкаам,
Еилкаашьягь имам...

Уи ишьџа нхоит
Абна, абра...
Данысуеит мџак уи
Хымаџсыма...

Иџсы ааиџаикуеит
Нас џара...

Нас џеа шьяџак –
Ахықә аќынза...
Ахықә анаџсан –
џеа дунеик...

Абас... абас,
Деихьымзеиџымза,
Дрыбжьоуп, дрыбжьоуп уи
џсреи-бзареи...

Ауағы дымдасуеит
Деилкаазамкәә,
Аңшеиңш,
Асытәхәеиңш
Дниас дцоит...

Мөахәаста ҕыалак
Ихыз ахзамкәә...
Наҕ, бжык ахымгазо
Днаскьоит...
Ғымт днаскьоит...

Ҙстагәара –
Ҙсыцқыарак
Дазцоит...

* * *

Акәакьта икәагылоу
Алабашьейцш,
Сзатәушәа схы зызбои
Уаха?

О, ишқахьантоу
Стынчра!..

Снацхап
Уатәынза
Сыңсы иаңшәмоу
Скәастха!..

Иңибашәоит сықәреи сгәамчи...

«Сгәеисыбжь гәәт!» хәа сидцаалом хәқымык,
Сашьталашам хәшәыкгы – шамахамзар...
Мацк сааңсазаргь, цыраарак сҭахым, –
Мацк азыхәан уак, тынхак дсыргәамтшам...

Сгәы азкажьшам сышықәсқәа ртыхәрыкь,
Еидарак сатцоуп, сара сымч зықәхаша...
Шьяфәтынчла снанагоит разҕыкь,
Снаурхьшәашәан баша снытдабашам...

Сықәуп мәак, схәырҕын мәаныфак тоуп,
Инасытцаргәо снейуеит слаба цагәа.
Сшьафә тынчуп. Схәыцрақәа хьантоуп...
Сажәеи саамтәи ирықәысхуеит аҭакәа.

Сышьхәатыцаф цстазаарак цысуеит,
Иңибашәауеит сгәамчи сара сықәреи.
Сымәа антәамтаф ҕымтзо дысзыпшуеит
Инытцхьоу ари адгылаф ыншықәра.

Суазашәа итнблаанза сқырқы...

Сыңхыз иалоуп имиц сажәеинраала,
Сыңхыз иалоуп суазашәа – сҕахәы...
Сҕенцьыр иадхоит, ҕсаатәдас, аҕша ҕыла –
Сызатәра сацәызыхьчарц зтаху...

Сытх хьантәкәа мҕасуеит, сыцәа рҕыла...
Сыхәда тқаауп са стынчра анапала...

Уа ҕша ҕылак слымҕа итаһытхәытүеит:
«Ицаз уахьтәыуоит баша... уи хынхәзом...»
Аха анкьеиҕш сара сҕәы хытхытүеит,
Аҕша ҕыла иахәо агәра сызгом...

Аха нас сааиҕхьхәыцлоит: «Анацьалбеит,
Аргыларә заацәоума акәаҕ?...»
Уа рөырзеиқәкуам сытхи сыҕша ҕылеи,
Дареи сареи хәаимак сыхәнажәап...

Сытх хьантәкәа мҕасуеит сыцәа рҕыла...
Сыхәда тқаауп са стынчра анапала...

Снеилап ус, нас, сгәыѳбара саиаины,
Суазашәа итнаблаанза сҕырҕы...
Убас, убас... сыңсахәага аатшәаанза,
Сныхеиңш самцаныхәалап сразҕы...

Суазашәа итнаблаанза сҕырҕы...

**Схы схарштзаны сшаваз
Акәа акәара...**

Схы схарштзаны
Сшаваз зны Акәа акәара...
Ашәалкәамреицш
Сгәалашәараф
Даацәыртцит цъара...
Шықәс ыынџажәа рацхъа
Аңырқхъәа
Сгәы амца
Нацразтаз...

Исыздырам, аиашаз,
Исгәазырцхаз, –
Уи лыхъзи лыжәлеи наныстцеит
хаҳәык,
иҫыҫәа-ҫыҫәа...
Апоет иблокнот ишаницо еицш
ихаштхъаз цәаҳәқәак...
Аха нас, аха нас...
Сааипдххәыцын, ианысхит, снапала
Ианысхит уи лыжәла, уи лыхъыз
акәарахаҳә...
Ссарҳәара сытцызхыз сгәы

Исанахәеит усқан, имзакәә:
– Шықәс җынҗажәә раҗхәа
Угәы амца нацразтаз
Дхароуп, дхаразоуп...
Ахааназ «Абзиараз!» хәа уалхәеит,
Уи – лахынцоуп...

Уи аахыс уцстазаара змаудаз –
Дааигәоуп,
дааигәазоуп...
Уи есыуаха ушәхымсаҗе дыцшуп,
Уара узыхәан –
Ла лытхкәагы җеуп...
Уцх ақәыпсычҗареипш
Лгәы таҗазоуп,
Уцәа иаду ахарҗеипш
Дааигәоуп,
Дааигәазоуп...

Ақәарахәхә зыхьз ануцаз
Духаршт, духаршт,
Апоет!
Аҗсаатәқәа иреигьзоу
Уа угәатсаҗе
Атра аҳахәеит...

Егыртқәа зегь – хәмарран,
Уцкәынра альбом
Иазынхеит...

Шашәеиларшәтәс...

Шашәеиларшәтәс
Рееикәырхәалеит
Са сгәәҗы:
Аамта агәтыхеи,
Са сыгәтыхеи,
Сҗынңь агәтыхеи...

Иҗам мчыкгы
Аикәхәаларста
Еилзыршәо...
Ус сцалароуп,
Схәақәа
Сгәы инацрыхо...

Ахәа анамтәа,
Сгәы закәхозеи?
Ицәымсахоит...
Сгәы антацәы,
Ианхәадаха –
сҗахоит...

Сыгәтыхақәа
Ршашәеиларшәа
Сеикәнархоит...

Уи пзыртлода?
Еилзыршәода?
Сеидроу,
Сеидроу,
Сеидроу...

Ишазомыт латцарамзаз атц...

Хкэаскыа абарца. Ацэардагэы...
Сныкэиан, сацапшуан тынч ажэван.
Иаанхеит ахааназ са сгэафы,
Уахынла аецэ ирхэоз ажэабжь...

Ишазомыт латцарамзаз атц,
Ишэтуан уи реалак хдэыкакацкэа...
Уа аштэ икэыз хэ хмархэац,
Шьхныцсылон, жэанахытэ бжьык ахэзшэа...

Цхыбжьон уа хшымхакэа пытуан, –
Сцынтэ иаатаслоит урт рыфыхаа.
Ашара хаатрафы ипшуан,
Ацэцеипш атц кацсаанза ипыххаа...

Хкэаскыа абарца. Ацэардагэы...
Ацсаатэи аецэакэеи ражэабжь!
О, сүхэоит, тэамоахэ змам са сгэы,
Снатцарпш шэымтак скэыпшра ажэван!

Сыкәанызанрақәа ргара

Сааңсеит, сыхәжәеит амҕа сшықәыз,
Сықәрагы ныхуп – лытцшәа змамаз...
Сыдгыл иақәлоу хәаақәак сҕықәуп, –
Сыңсы тысхуан ак иаңсамаз...

Шыта избартоуп высшьа змамыз,
Высшьа змазгы збоит сымҕашы, –
Сцабырг ахьчара мариамызт,
Уи сацәхьамцит башамаша...

Шыта избартоуп: са сдунеи хәыч,
Тыгда инхеит ари адунеиаҕ..
Гәхәаагаракгы сшаргәәтеилац,
Таха сымто саргәәтеиуеит...

Са сымҕашы издырхьеит заа, –
Изылцхоит цсҕыхга еимгеимцарак,
Ахтысқәа

рҕыба-зыба

иаркараз...

Ицысуеит сымши сытци рхәааҕ

Ижәйтәзоу
гәхьяагарак
агара...

Сымшқәеи сытқхәеи
Рхәаа ацкараф...

Сыкәанызанрақәа
Ргара...

* * *

Ҳамш амгәартуоп изтыцуа
Ҳлакѡакрақәа, хгәаҕрақәа
Рытх...

Исазхәода, издыруада
Шаҕа шәышықәса ахыцуа
Жәѡангәашәпхъара иампытшәаз
Арыц?

Закә насыңузеи... Ех, закә разҕузеи,
Ҳахықәцуа итцаамкәа
Агәхаштра бааҕс зәазтаз
Ҳдунеи...

* * *

Сыңхызи слабѣabei рыбъара,
Нахъхи, цъара,
Алацшхэаа еишьылраѣ,
Сыңстазаара ахэанга
Снахыцшит
Блацыхэала....

Мшэан, сабакоу
Схаѣа?..

Амшыни сарей хажэабжь

– Нас, ушқаҕоу, иахаахыс, Сымшын?
Сышузхэыцуаз, са сытцыхгы ҕеын...

– Иаха шаанза сара сыцэқэырҕон,
Шарҕазынза азлагареиҕш слагон...
Хахэи-ҕслымзи асақэеиҕш исхэуан,
Хахэи-бҕанҕи са счархыала исхуан...

Сара убасеиҕш цэқэырҕак сыртцисит,
Сара убасеиҕш фыртынк сыртцисит...
Сыҕба дуқэагы ршыцэрахь еихеит,
Урт рмызгэытқэагь аҕеа ааилдыргеит...

– Узмыртынчуааз абасеиҕш, Сымшын?
Узыргэамцуааз абасеиҕш, Сымшын?

– Исыздырам... исызуахэом атак,
Сара ҕоныцкала сдыраапклоит мчқэак...

Ус аамтала са сгэыжэла цэҕахоит,
Сара сымшала Адгыйл тыслоит...

Уағеимшхароуп сантыңуа сыңра,
Схышхыңған санықәу ағәара...

– Лаңәааихьшь қамтазақәа сыңшын,
Нас, уанбақәло шыта ушьара, Сымшын?

– Стыңчуп, шыжьбаахыс, сказказуеит иахья,
Аңәца сәтәәоушәа, скәеикәеиуеит иахья...
Икараһаз алымеиңш, сыңәоуп сәхәхәа,
Абар сыңбақәағь цоит еицрыхәхәа!

Ауаатәыәса сшәеиңшуп, сумбан омашәа,
Са санеилашәо издырам азәгы,
Ахәашья шәақәшәар ианаамтоу сыгәшәа,
Сгәыбзыгуеит, аңшқа сиәызоуп саргы...

– Ех, сышңауршәеи, Сылым-Сымшын...
Иаашаанза лаңәааихьшь қамтазақәа сыңшын...

*2015 ш., қыңыңкәын
Пиңунда*

Арбагькәа еикәҕыртүеит акусухәа...

Арбагькәа сдырҕыхеит сара ашамтаз,
«Ахьшь иахәхаша!» – иакәытцшам излагаз...
Алакәеипш пхыз хаак салан тынч, ашамтаз,
Истахын избарц уи шлабҕабаз...

Арбагькәа еикәҕыртүан акусухәа,
Сҕыхеит... Схыза сҕылаҳәаны сиан...
Схарцькәа рнафс избартан: аҳәылыхәа
Игәыртынчгаз сыбымбылк ауан...

Бжык саҳахт инытцакшәа убаскан:
– Баша уаргәамтүеит арбагькәа рыбжы!
Урткәа роуп угәы неикәхәало уаазго,
Псроуп – уеаутар ушыкәскәа рзышышы...

Арбагькәа еикәҕыртүеит акусухәа:
– Уеамх угәхаштра, угыл, уеиха пхьаҕа!
Схарцькәа рнафс илеиуеит аҳәылыхәа,
Илеиуеит схәыцра иакәлоу асырхәкәа!

Цыамыгэацэгъа згым рыбзарзы

Сытци сарей бгыцк еицанахтоит
Атынчра еикэзырхаз рыбзарзы...
Сытци сарей еицапахтоит
Рфеиамтак, «Афымтра» зыхьзу...

Ус къаадк еицанахтоит иаашаанза,
Икэрахьымзан имфасыз рхэахъа.
Са сцэашьымца ахы танархаанза,
Лацэааихьшыгы касташам уаха...

Уа са схэыцра цауыла ацеицъаф
Сымзафа аңсы ахшэахъеит..
Гэыхэтэхьымзара зкэашьхаз ацеира
Кэаршшышьтыбжъшэа иниас ицеит..

Сытци сарей бгыцк еицанахтоит
Рфеиамтак, «Афымтра» зыхьзу...

Наунагза бгыцк еицанахтоит
Цыамыгэацэгъа згым рыбзарзы...

Цыамыгэацэгъа згым рыбзарзы...

**Урт ршәышықәса иацнаскьейт,
ишьацәхыртәуа...**

Ақәра-нцыра ду нызцыз
Ҳацсуа быргцәа
Ирызкуп...
Сацхьа иқәу
Аҳәамта –
«Абзәара
Ашәкәы»...

Ех, закә аамтоузеи,
Закә сахьоузеи
Агәалашәара
Аҳратәраф
Инхаз?!

Урт ҳаанрыжьит азәазәала,
Ҳбыргцәа –
зцәааа цьбараз!
Дара зхааныз ашәышықәса
Аныкәашәа
зныкәашәаз!

Дара ршәышықәса
Иацнаскъеит...
Ишьацәхыртәуа,
Ишьацәхыртәуа...
Зра-җсра шҳақәым
Ахааназ
Адуinei иарбауа...

Урт ртеитҗши
Рлакҗа лашеи
Җзынрыжыит җынхас!
Дара реиҗш
Иҳазныҗәгома
Җа хқәабз,
Җа хҗас?

Ақәра-нҗыра ду нызҗыыз
Җаҗсуа быргҗәа
Ирызкуп...
җсра зқәым
Абри аҳамҗа...
Абри аҳамҗа –
«Абзәара Ашәҗәы»...

Уңры ңсаатәтәс, смаланыкәә!

Абар сеитәкәтәеит смаланыкәә,
Сналсуеит Акәә шарқазза...
Мәсәык ииҳәо хәаас имкыкәә,
Сцоит, санқәыңшыз еиңш сласза...

Мәсшакә агаға саатғылап,
Снафыхәап ңшьаала акахуа,
Нас еитәх «сышыкыл» снанғылап,
Акәәра снавсып сгәы ңшаауа...

Сеитәатғылап... Мәак ааихысцәап,
Снеилап, иаццо сныкәашәә...
«Дзыкәтәоу закәызеи, ари, афы зысша?» –
Цьюкгыы сырбахып омашәә....

Сара уртқәә хәаасгыы исымам,
Сналсып Акәә сласзаны...
Сымәәф ңинак насыцрыхап,
Иаачығәчығәп, агәы ґкааны...

Асветофорағ мацк саатғылап,
Аңкара – ңкароуп, ус иацуп!

Нас, зегь реицш, цәахәак сангылан,
Цсаатәк насхьымзауа, сыңрып!

Уласы, уласы, са смаланыкәа!
Салга сышықәсқәа ртызшәа!
Ахьшыыцбеицш уңры, смаланыкәа,
Зегь аргачамкыртә сныкәашәа!

Ара зегь еилазџеит...

Ара зегь еилазџеит...
Ауаа... аџшақџа...
Агџил... Аџьамсар...
Ара зегь еилазџеит...
Абызшџақџа...
Аџказшьақџа...
Ахақџеитра... Атџра...
Амааџ... Нас – аџсар...

Мраџашџара... Мрагылара...
Рыџбақџа еиџџахаит абра...
Дгылахаантџи
Агџрамгара...
Дгылахаантџи
Агџрагара...

Ара зегь еилазџеит...
Раџьал алақџа лашьџа
Иџџаџшеит
Жџеларык
Абра...
џаџхья...
Иахья...

Дунеик аҫхамҫа
Сахаанхар хәа
Сшәоит
Сара,
Абра...
Наунагза агәрамгара,
Наунагза –
Агәрагара...

Иаасыкәыршан
Аҫшатлакәқәа ууеит
Бгатас...
Сабитҫас сахьчарц
Иашьҫоуп
Зқышықәса зхыҫуа
Аҫас...

Скәықәмашәықәмаха,
Сбираҫ сгәыҫархәхәа,
Сгылоуп абра...

Наунагза агәрамгара,
Наунагза –
Агәрагара...
Дгыылахаантәи ахыҫшымра,
Дгыылахаантәи атәра...

Сеикәаргьежьуа самоуп
Аамҫала

Фейсбук ацәкәырҗа...
Шәымҗаказ –
Дгъыли-жәџани рыбжьара
Слыбжьахәаша сызуеит
Сара...

Аамҗақәа ирылыхәхәа
Иааџуеит...
Бжьык слымҗа ишҗаџыц
Иҗаџуеит абра...
Наунагза агәрамгара...
Наунагза агәрагара...

Оба-хҗа ус сеицрылагоит...

Оба-хҗа ус сеицрылагоит,
Исымоуп ус җазшыас...
Нас сусқәа еиқәыла-еиқәылауа,
Инагзамкәа инхоит зынзаск...

Ихацсыркыз смасараанда
Хыркәшамкәа инхеит...
Еилысхуеит шысхәоз стәатцлақәа,
Шьта ибыбышза ишәтхьеит...

Нас хҗацәыхак шсоулакгы,
Иаахкәаанза ақәа...
Инеиҗак-ааиҗакуа срыцхьяуеит
Игәхьяазгауа сышәкәқәа...

Такәаамҗа Фолкнер сидтәалоуп,
Нас дышьтысхуеит Пруст,
Кахуак сыршуеит нас сымала,
Уи иарцыхцыхырц сус...

Сааицххәыцуеит: «Пруст дысцәызгода?
Снаишьталап Пильниак...»

Шыта җсааитакха са исызтода?
Сышьталарым уахак...

Ицойт сааныжны сышықәсқә:
«Унаҳашьтал! Уааццакы!»
Еиқәылт адәныка сусқәагы,
Сахьзанда ма руакы!

Сышгәароу ус, схабыхацуа,
Сыҗстазарагы ааиҗхьбап...
Ихацсыркыз смасараандагы,
Ғарҗшарза, ус иаанхап...

Нарцəымџа икəу рхак...

Нас, икам ирџахузеи?..
Акымзарак рџахзам...
Дареи хареи хабжьара
Цхазатцəыкгы хзам...

Икоуп цəалашəарак,
Еихсыџьра зкəым бзантцы...
Цсра зкəым агəалашəара,
Иахпыртцыз рыбзарзы...

Нас, хнеилап ус макьана,
Хнаџəхəо хатцхкəа ркəиц...
Инакəырхəхəауа хнышəнап
Инкашəаз арыц...

Икам – цхыз хаак иалоуп,
Урт хьаџшзом хара хыхь...
Атцх лашьцара иалхəраа,
Игəылшəауеит агəаџь...

Нас, икам ирџахузеи?
Сарцəашам зцаарак...
Гəнаха хьанџан сатцоуп
Нарцəымџа икəу рхак...

Са сгәәҗоуп иахьҗоу са сгәашә...

Са сгәәҗоуп иахьҗоу са сгәашә,
Уи злыху хьанҗазоуп... аиха...
Са сгәәҗоуп иахьҗоу сыџнашә,
Снапоуп изку уи ацаҗха...

Иаатлоит, иаклоит са сгәашә, сыџнашә
Нахьхьи сгәәҗы. Са саапҗраҗы...
Саныҗам, сықәлацәа сеиташәҗә,
Са суаз-сҗахәы тәахуп сгәәҗы...

Уа бырлашҗас акәиц җыпуеит,
Уа рхнышьнак кнаҗауп са сгәәҗы...
Уа афархьеицш сышықәсқәа былуеит,
Сгәәҗы, цсра зқәым схәышҗаараҗы...

Уа иҗоуп са сгәашә. Уа иҗоуп сыџнашә,
Ирыбжьоуп мџахәастан сцәаҗәақәа...
Саныҗам, сықәлацәа сеиташәҗә,
Ишәмырцәан иасыркыз сцәашьқәа...

Иаатлоит, иаклоит... иаатлоит, иаклоит,
Саныҗамгы са сгәашә, сыџнашә...

Уа хтыс хлымзаахқәак артытлоит
Псра зқәым са сгәалашәара аңашә...

Псра зқәым са сгәалашәара аңашә...

Зегь ачхауеит ақбаад...
Зегь алазоит...

Ақбаад ианыстон
Иаха шаанза
Згәырџа зызхымгаз рызбахәала
Схәыцра ацырќақәак...
Сытци сареи
Еицааџуан уасиатќ....

Зегь алазон...
Зегь ачхауан ақбаад...
Цәаныррак злам са сқбаад...

Зны сгылон, сныќәон,
Абаандаџы дзыхьчо ќарултас...
Ашацкыраз сымцажәла нтахахаәа,
Сазыхынхауан исызмырцаәажәаз
Ацәахаәа...
Ашацкыраз, –
Цәагаәа еикәатцәак нархьысшыуан
Сцәахаәақәа – са сгәалақәа...
Урт ирыцыпсуан сара сеипштцәќа
Зыгызфамхаәоз сытцх

Ахэыцра Ъылақәа...
Ускан сара сқьаад-бгъыц нықәыстдон
Зымѡа...
Аха, ихәа, нас, сытх, ихәа!
Иаңсыхәои сгәатцәф
Асқаамта имжыжыкуаз ахәра
Хтәасаа?
Зегь ачхауеит ақьаад!
Зегь алазоит...
Ех, сгәы цәгоуп зынза...
Хәрабгъыцкеицш
Сгәы цәгоуп...
Сгәалашәарақәа рхьаа
Азхымгартәеицш
Са сгәы цәгоуп...

Сапылоит сымш,
Гәжәажәарала
сьебылны,
Сызхааным аамтәицш,
сқәашза
сысланы...
Са сзыргәтәеиуа –
зхьаа зызхымгаз
рлахьынцоуп...
Зхақәитра-цыхаз
иазфәжәкуаз
рлахьынцоуп...

Са сзыргәтеиуа
Зыгзамхәо сытхкәа,
Стызшәааз ахтыскәа
рымшынцоуп...
Са сәымтра хьшәашәала
Ғахәхәартак сызымтаз
Уи атх – тархоуп...

Саңылоит сымш,
Ианшылоуп снапсыргәйтца
Шыжьшәәпшь
Ашьа...

Уи ацшқа иеицш сахьцэуом...

Сгэарц итыцны ицаз иеицш,
Уаха ажэак мхэазакэа,
Ицеит абахча иныцашьшь сара сымш...

Уи ацшқа иеицш сахьцэуом,
Сашьтазам сқыпшэыпуа,
Шьта хнырхэышыа змам...

Шьта хнырхэышыа змам...

Сашьтазам уатэтэигы,
Саңшышам ажэашэафья...
Ахыццакра иацсоума, нас,
Досу хлахьынца?

Сыкоуп ус сеанраалан,
Хазшаз исзылбааишьтуа,
Иахьатэи са счагья
Аеыт хэычк сызсырхоит...

Аеыт хэычк сызсырхоит...

Иахьа исфйтцшээз ажәә
Агьама сқышә ишықәку,
Ғә шәышықәса сцалойт...

Иахьатәи са счағьа-ґыт
Снағәхәауа сцалойт...

* * *

Ахтысқәа рдамығ бааңс анхалон сыхдырра,
Мшәан, срымазма ахтысқәа ус баша шаҳатс?
Сшәышықәса антәамтәғ иґыцәааит цәаныррак,
Са салан зхышьтыра иацәкыалаз рпылхат..

Са сгәыѡбара агәашәкәа ирґан асапатқәа,
Кыргыы сгәәтеихьан урт цыххаа изгарц, –
Ашәышықәса мѡасуан, цсы зхоу уаѡ дымшаґа,
Кыргыы сықәңон, уи насхысны имцарц...

Кыргыы сықәңон, нас, сара – сара сакәны,
Зыгәхаштыра иазымхәәґыз сакәны сынхарц...
О, срыцхан, Суасиат цыбара сыцыңсыр лакәны,
Агәрамгара асыңса сыцкыашәкыа сагар...

Ахтысқәа рдамығ бааңс... сыхдырра ианхалаз,
Ачалтеиңш акырынтә сызгәыххыѡу сѡурых...
Сзатәуп, суґагылоуп уеизгыы сара схала,
Иазыфашам жьақцак
Сдоуха – сеихаңсыхә !

**Сабақ зынзам
ақбаадбғыц еиңш...**

Абар ассир!
Сыңсҕазаара ағыразак
Сышьтахьҕа ишынсыжыыз
Сызхаҕом...

Слахьынҕамҕа
Анҕамҕанза
Шьяҕақәак шынхазгы
Сызхаҕом...

Са сгәыҕрақәа хәааданы,
Сылшарақәа шмаҕзахаз
Сызхаҕом...

Снагәагәоит ус сымала,
Иҕыцәаауа лаңшыла
Ҕхья сыңшуеит...

Са снaрыбжьяцәеит шәымҕаказ
Q-шәышықәсақ,
Срыбжыпсааит...

Анкъеицш схьацшзом
Сышьтахька,
Цхьа снейхоит...

Издьруеит, уахь
Ахааназын
Турьхк дахоит...

Издьруеит, уахь
Еимацзаны
Сык аулоит...

Уа са исымпыцкьаз
Храфьоушэа,
Сыжэван
Сгэы итафьеуеит...

Ех, лоуньтэ сқэыцсычхауеит, –
Стацэуеит, стацэуеит...
Сабацк зынзам
Акъаадбгьыц еицш,
Сыцх мшеи
Сымш мыхэлеи
Цшьаала
Инасырфьеуеит...

Жәѡанхьытәцара – шәкәуп уахынла...

Жәѡанхьытәцара – шәкәуп уахынла,
Икьақьаза иаартуп абар!..
Иалмас нбануп – аетә рынбан,
Сыдгьыл ацхьоит, агәы каршә...

Схаҭа сацхьоит шарқазынза
Жәѡангәашәпхьаратәи Ашәкәы..
Иаркуп сымза – ацәашьымца,
Ицәыртцуеит ырақәак – хкы-хкы...

Избоит рынбанқәа ахаҭҭаа,
Аетрускцәа рбызшәагьы
Сәацхьа ицәыртцуеит – гәатабҭата,
Рымаза еилкаам уеизгьы...

Цьара итқахуп, цьара– изачуп,
Ижәытәзоу нбанла жәѡангәы тәуп...
Бызшәак збашам, зықәра мацү,
Жәѡан Шәкәы кьақьаза иаартуп...

Адгьыл иақәлаз ашумераа
Рәыра еицшшәа акы сажьон...

Жәғангәашәпхъара аңеиңеираң
Нбанқәак среиңхызуан цхыбжьон...

Асар Рымға инарыгәтылак,
Цсыуа нбанқәак сыбла иаахгылт.
Еивцарыңхаа, ижәйтәзоу ыырак
Жәғанаң тың дук ааннакылт...

Саңхьоит, саңхьоит шарпазынза,
Дгыли-жәғани ирзеилоу шәкәык...
Иаркуп амза – аңәашымца,
Ицәырцуеит анбанқәа – хкы-хкы...

Урыламғашьан, сыңсуа ыыра,
Сыдгыл иақәлоу абызшәақәа!
Урылызбаауеит жәғангәашәпхъараң
Иаңсыуахылтшьтроу ецәақәак...

**Са сыкоуп хазы...
сара схала...**

Са сыкоуп хазы... сара схала,
Шьта итынчзоу шьяфала снаскьоит...
Уара, сара сгэы? Уара утэала,
Уара еигьыушьо мѡала уцалоит...

Са схэаеуп... са сшьаеуп... сыңсылмыткуеит,
Имаҳаит сара сажэа уаѡцсык...
Уара, сара сгэы? Усаңысхьеит...
Исызѣудеит харантэ: «Уааласы!»

Сара сатдоуп сышықәсқәа рылу,
Уа уцкэыноуп, иласуп ушьамхы!
Сара сгэы, уара унеиуеит ыырххыла!
Сара сакэзар, инсыкэаѣлоит схы...

Сара сгэы, уа уцкэыноуп макьана,
Са сымтэыжэѡақәа хьашьшьхьеит акыр...
Нашанак уа уарңыруеит жэѡан ахь,
Сара сышықәсқәа рхыцпа сҥакуп...

Са сыкоуп хазы... сара схала
Сара сызатара ақәацааф сыпхьойт...
Уара, сара сгәы? Уара утәала,
Уара – еиғьушьо мәала уцалойт...

* * *

Рыцхароуп, рыцхароуп,
Ухы агәра анузымго уара...

Ухы агәра анузымго,
Ироухәаран уҕои
Уааигәасигәа
Игылоу ауаа?

Рыцхароуп, рыцхароуп,
Ухаҕа ианумаҕа
Угәы абжыы,
Дгъыли-жәџани
Рыбжыы...

Рыцхароуп, рыцхароуп,
Укәшамыкәша
Анҕацәу...

Ухәышҕаарамцаҕ –
Уара уанзатәу..

Рыцхароуп
Уцстазаара ианацэызуа –
Ацакы...

Ёнак зны
Иумоу-иухзу
Неизакы

Уанықәцуа ари адгыл,
Иузылымхкәа уаха
Мѡакы...

Рыцхароуп, угәтакы
Ианацэызуа
Ахықәкы...

* * *

Ирацәоуп са сгәы иалоу
Ацәымағқәа...

Кыр сагозар –
Сгәы ахәра сагоит...

Цәымағк алысхт снапала –
Уи иахьзын – ацәымығра...

Шьта кыр сеиқәнархозар –
Убри сеиқәнархоит...

* * *

Хьаа цэгьоуп,
сызхьымзас ахьаагара...

Хьаацэгьоуп –
хьышьа змазам...

Цкэынцэақәак збом
сара сааигәара,
Урт рышьтамтагь
сцәызит зынза...

Зҕабцәақәак збом
Сара сааигәара,
Урт рыччабжь
Смаҳаижьтеи
Итцзои?

Цьоук рышьтыбжь –
Аурт бааҕс исцәалазит,
Цьоук рееимаашьтыбжь
Мѡаст
Қаршыѡтас...

Сааиуеит сдынхадара
Сеалагза,
Җыт сыхәлымшәо,
сааиуеит
убас...

Сызхьымзаз
ахьяагара –
Хьаа цәгьоуп,
Шьхардацуп,
цсыртынчгоуп –
сзыхьязаз...

Сзыхьязаз, нас сызхьымзаз
рыбжьара,
Рахәыцушәо
цҳак
цысцысуаз...

Избом сара сааигәара
чкәынцәәқәак,
Сара сааигәара –
зғабцәәқәак збом.

Ифьцәаама изаацәан
цәашьымцақәак?
Са сызцаарақәа
ртак саҳазом....

Итыџуеит са слымҗа
еыцныхәақәак:
«Узхьымзас –
ахаангы уахьзом!»

Лахьыцәгьарак салнагоит
ныхәарак:
Гәазыхәарак – сгәатца
итазом!

Ицоит сымшқәа –
са сәыццышәқәа
– сывыкькьа,
Сгәы сыхьуеит:
рышкылқәа
тацәуп...

Хәатыцқәоушәа инхеит
сара сышьтақәа,
Җама цынцала
са суазашәагь
џуп...

Ғынчрак сашьтан....

Ғынчрак сашьтан, хеышыа сзамто сґажәкра,
Ацәхәыра иқәу дшазгәышыуеицш зцәыкәбарк,
Абар, иаҳазшәа асқаамта исыгәжәажәоз,
Ағынчра сзылбааишьтит Сґааимбар....

Уажә схәәеуеит... Схы ахыызгара сыздырам...
Ғынчра еишыылк ансаґәаишыа Сынцәа,
Саналига ааибышыа змамыз рзеилааынтра,
Сзызхыуаз ағынчра сцәымыцхәхеит сара...

Ғынчра еишыылк ансаґәаишыа Сынцәа...

* * *

Шьта игэасто салагеит сыңсычерақәа,
Иахьахәтам исфьтҕкьаз сажәа тлапҕақәа...
Азҳаха, ашәыха змазас схәыцрақәа! –
Сааиуеит шәыцәқәырҕа кьала сҕамтәкәа...

Схьаҕшлоит гәнаҳак зду иеиҕш сышьтахьҕа,
Q-дунеик реиҕш сгәалашәара аҕеиифнашоит,
Етҕәа цышәуп ирхыҕсалоу сышьтақәа,
Мшәан, закәузеи, амши атҕи сцәеилаҕсоит?

Шәаргамахо шәалагеит, сыңсычерақәа!
Сниасроуп ахәхәфьреиҕш са схы штыстаауа...
О, сцәашьцыблаахеиҕш иҕыцааауа схәыцрақәа,
Суасиаҕ снапсыргәытә исзанышәтала!..
Саныҕамгы ахәхәфьреиҕш стышәтала!

20.12.2014 ш.

* * *

Сзалцуам,
Салахеит ауҳәансхәанқәа
Рзыхәашь-зыблара....

Аңаршеи
Маҗаңшьҗас
Аҗабырг иакәшан
Иахәәеуеит...

Ҙьоукгы
Ҙәарапара идәықәлеит,
Иашак рлымҗа иҗасыр хәа
Ишәаны...

Баша сыҗуа срышьҗоуп,
Исхәо раҳазом...

Ауҳәансхәанқәа рзеилаҗынтраҗ
Схәәеуеит сарггы аргама,
Сара сҗабырг
Абжыы хәәе
Са схаҗа
Исаҳазом...

Ақалақь...

Ае ҕыалақәа,
Ауаа, амашынақәа...
Амџа еихдараҕы
Иааилахоит
Шыбжыагәазы...
Еилзыргода?
Рыңсы еихәлахоит...

Абар ҕакәажәыкгы,
Лыбҕа хәахьеит,
Амџа еихылтәоит уи
«Ҕшынаҕха»...
Дызтаһыда
Уи ахлаҕәада,
Деицьхьеит...

«Мшәан, иабантәааи, нас,
Абырскаҕык?
Мшәан, иабаци, нас,
Аангыламџа рымамкәа?»
Днаңшуеит зегь лаңшықәҕа
Аганахьтә шәҕыџык, –

Аганахьтә –
Ачықьқәа
Иерывакуа...

Абар адыргақәа,
Аңҕарақәа...
Афымцалашарақәа,
Аиатцәа, аҕаңшь,
Аәеижь...
Аеыңсың, аеыңсың
Ицәоит, иакуеит...
Аха уи зегьы
Баша лаңшхырпагоуп...
Аамта адырдхеиңш
Игьежьюеит...

Иамазам,
Иамазам дыршьа
Араҕа ианыхәло,
Ианшо...
Рфотоҕыхгақәа еиқәырццак
Еиқәырыкшоит...
Араҕа ңсшьаәцәақәак...
«Фотошоп...»
«Фотошоп...»

Ае ҕылақәа,
Ауаа,

Амашынақәа,
Мәадук еицануп,
Еицануп...

Сшәоит сеилагар хәа
Сахынаңшуа...
Сгәысеануп...
Сгәысеануп...

Сабитцас,
Геи-шьхеи
Рнапсыргәытца
Сануп...

Сабитцас,
Саамтә анапаштца җаҗа
Сануп...

Ғызызатәык ахра зырғаз уи асы...

Иааит ашышықәа, абжы мырғазакәа,
Атх аеналакны уи асы... уи асы!
Адхыз шкәакәа иалоуп уажә Ақәа,
Цсеивгаха қамта... Хтанасит, хтанасы...

Ахамыштыхә ззырқәо қаатанаргылеит,
Ғызызатәык ахра зырғаз уи асы...

Сара сғәырғьоит, сытцлақәа тәуиоит:
«Ухацхраа, ухацхраа, аргамә хтахоит...»
Исызтода цәамқәахә? Сееибыт сқәагылоит,
Арыцқара иақәшәаз – рыцсы еиқәсырхоит...

Ажәван алыхәта гәза иахәуеит ашыла.
«Сеидара сатшышәх!» – игәынқыуеит сықнахыб...
Сытх анапашта шкәакәа сангыла,
Аус асыруеит цхыбжьон са стәырғәы...

Абға ааитцнахуеит сықны: «Оф, гәышыа!»
«Акагы хәхуам...» – рхәеит сытцлақәагы шыта...
Сымқәылла ағышәта шәахауп атыша,
Мқәадуи мқәахәастеи ирыхышыуп ас-уанта...

Иааит ашышыҗәә, абжыы мыргазакәә,
Атцх аеналакны – уи асы, уи асы...
Апхыз шкәәкәә иалоуп уажә Аҗәә,
Цсеивгаха җамта... Җтанасит, җтанасы...

Ахамыштыхә ззырхәо җаатанаргылеит,
‘Енак ахра зыртаз уи асы... уи асы...

* * *

Псахра ақөым ацәағәацәқәа
Рныкәашәа...
Кәрыжәаа ирықәлоуп уртгы,
Шьта иаақсоит...
Ацәағәацәқәа идырхәазоит
Ачалт...
Анышәгәалқәа ґыххааса
Инкақсоит...

Саргы сақәтәо цысшьоит
Уи ачалт...
Аамта-аамтала
Пшьаала сфирмахьцә
Скъоит...

Сахынацшуа,
Ушәа сгәы сажьоит...

Ацәағәацәқәа еихеигәо
Инаскьоит...
Ацәағәацәқәа идырхәазоит
Ачалт...

Ацәағәрстә ацыхәан
Уа җара,
Дырганцыхәак,
Аакәаҗкәаҗны,
Ацыхәа аҗоит..
Ацыстреиҗш сгәтә иҗыпраахьаз
Схәыҗра,
Ацәағәацәкәа ирышьталан
Ицоит...

Ех, сажәыма?
Уртқәа зызбои омашәа?

Җсахра ақәым
Ацәағәацәкәа
Рныкәашәа...

Ааңын сызхымыз...

«Ааңын сызхымыз, аңхын сахъзап,
Сынтәа сызхымызгъы, ҳаңхъа сахъзап...»

Сусқәа наскъагауа сшааиуаз абас,
Сықәра иснардырит сымчқәа шкаңсаз...

Сышықәсқәа исытәрхәоит: «Маңк уеынкыл,
Уғәғәамта утысит, лабашьяк аанкыл...»

Азынтәи ашәалкъамреиңш, гәығрак сажьоит,
Сызхымызак сахъзоушәагъ сгәы сажьалоит...

Издыруада, изаацәан ишьтысху стәспыхә?
Сажәра иахыццакуа сықәра устыхә!

«Ааңын сызхымыз, аңхын сахъзап...»
Ус шысхәо сыңсәзаара ахықәағә сназап...

Ус шысхәо стәспыхәгъы
ахала иаанхап...

* * *

Изысымхәазеи,
Изысымҗызеи,
Мшәән, иацы?

Изысымгазеи,
Изысымхәазеи,
Мшәән, жәацы?

Баша, баша изгон
Алаламбатә агәра...
Кырза сагхан
Сцәызкәа срышьталеит
Сара...

Хнырхәышыа змам
Ахтысқәа ирылахеит
Сыңсы!
Саңхәа инеиуа
Ғиҗеит: «Уааласы!»

Сңыххаа-жыххаа
Сытәхәак салаңсоуп

Цъара...
Ишқасызгәамтәи:
Сышәхымс иаалагылт
Ақсра...

Кырза сагхан
Сцәызқәа срышьтәлеит
Сара...

Ишьацәхыртәуеит
Са сбартақы
Ақсра...

Ахәааф... Агәаҗара...

Абар – ахәаахьчаф,
Стїцаауеит лапшыла...
Гәрамгартас сышьтыхны,
Дхыпшылоит уи
Слақта...
Инархәаархәуа дахәапшуеит уи
Спаспорт...
Схәирплан ахь сдәықәлоит, аа,
Уажәшьта...

Ех, башоуп, башоуп,
Изаацәан сгәы сыртынчит...
Сахрыжьюеит җа җынгылакгы
Еиҗа...

Исымгысхуеит смаҗа,
Ишәымаз ссааҗгы...
Сҗарафырп, сшьапымаҗәа,
Сцаҗха...

Сшьапы хырҗьяҗья,
Сҗалап шыҗа җәанаҗгы,

Асаркыа сҕоушэа,
Исыхэаҕшуеит
Ҧаҕхыа...

«Унапкэа урҕах!» хэа
Ҧылтуеит уаҕа пхэыскгы,
Угылаз ушьхныҕсылан
Хамҕагы...
Ишпауури, иучхароуп...
Ех, аф лыст!
Дишьтоуп уи аҕхэыс
Атеррорист...
Уца, нас, шыҕа
Иахьуҕаху,
Ухы-уцыхэа
Ҧаҕны ирымоуп...
Укылхуп абыртҕал...
Уақашэеит, нас,
Рыҕҕара
Уеанраал...

Вбас ируҕои
Агэаҕаҕцэа,
Аҕшыхэцэа,
Хьахэапахэада
Инарыгзоит
Рыдҕа...

Рыңкара уетагза,
Уеаныршәә улахынтца,
Ицьбарагәышьоуп
Уаамта аҕамчццатца!

Уеиха цхьаҕа,
Ушцалац
Уца!

Амалуа...

Акы иафуп. Итәоит-игылоит...
Цьоук наскьаргоит. Цьоуки ирпылоит...

Ишар иаахәлаанза шоурак иалоуп.
Изыргәәтеиуагь – цароуп, малуп.

Рыпланшетқәагь ршьамхы иқәуп,
Гәынамзarak рхы-рфы иқәуп.

Ғазных ргәыргьа хәаак амам:
Рҕацәах иагхама, иазҳама?

Амааҕи адоллари еиндатлоит,
Аңара – царам. Баша қьаадхоит.

Иаргәәтеиуеит уи амалуаа,
Итәам. Еибырхәоит рхьаа-ргәала.

Ишар – иаахәлаанза. Ихәлар – иаашаанза.
Аңара абҕьжәеипш инеиқәыблаанза.

Акы рхәыцроуп. Ак рызбароуп.
Рмали-ршьали ирыздырхароуп.

Ирыхәхароуп аханқәа, адәқбанқәа,
Аҕба. Атанк. Аресторанқәа.

Тәамҕахә рымам. Урт гәәҕеуеит.
Итәоит. Игылоит. Иаалеиҕеуеит...

Амааҕи адоллари еиндәтлоит.
Аҕара бҕыжәхоит. Баша қәаадхоит...

Ирызхымгазт артқәа... абартқәа...
Ҙьюкы ирыхъеит аинфарктқәа...

Адоллар қахауеит... Ихалоит...
Амалуаа раамтагы қахабғалоит...

* * *

Агха ҕахҕоит... Ҧаҕһа хшыацэхныслоит...
Ахҕыхра... аҕсҕыхра хашытоуп нас...
Ахтысқәа ниасуеит еижәхысла,
Иаххәоит хтахамтазгы ауаз...

Хлымзаахк ханиазшәа хқәарқәашьеилоит,
Хаикәартәи хамоуп хлахьынҕа.
Ҕсраченынза абас... абас хгәәтеилоит,
Мацәаз хәычк аҕа хәәтаҕза...

Ахҕыхра... аҕсҕыхра... гәнахахыхра...
О, халга хрыцхара, Анцәа!
О, зегь зымчу, хә Хҕабырг-Ныха,
Хыццәҕылаз ххышыҕтрамәа ханҕа!

О, иҳанажь хамдырра,
Ханцәа!

* * *

Алѡақ иашѣхьоу акѣачаб еиџш
Сыхдырра иарлашоит ѡаџык...
Дгылахаантѣи ахтыскѣа рсабеиџш
Шыцламшѣла иѡахѣхѣоуп хахѣык...

Шыцламшѣла иѡахѣхѣоуп са саамѡагы,
Цѣгыѣи-бзиѣи сзеилыргашам шыѡа.
Мчымхарак са сшақѣшѣаз гѣамѡа,
Ашѣѡѣы сшаннахуа збоит суахта...

Макьана лаѡштѣашѣароуп уртқѣа,
Илакьѡоит са схѣыцрақѣа ркѣачаб.
Са сгѣатѡаѣ еилашыѡкуѣит уртқѣаак,
Санбалѡуѣи сышықѣскѣа раазаб?

О, сухѣоит, сухѣоит, Сынцѣа Дузза!
Ѣсраѣнынза исымумхын сыбжьи!
Ѣынѡықѣра сымчқѣа зқѣымхо сусқѣа
Рѡѣагашоура сшалоу – сшыи!

Ацэгъеи абзиени рышьхэа ахъеивцоу...

Саамта цшатлакә, саамта хага,
Нак устыхә, устыхә!..
Тынчра къалак уаха шаанза
Еихнаршәшәоит теспыхәк!

Ацэгъеи абзиени рышьхэа ахъеивцоу
Сгәы-сыңсы тәахуп.
Зхы зымшатаз, зәхәы ззымхәаз
Рәхәы схәарц стахуп!

Нанхәаз, жәџан ацәымзаркыраф
Сацтахоит етәак..
Зхы зымшатаз, зәхәы ззымхәаз,
Сзатцытпру шәа шәхәк?..

Ацэгъеи абзиени рышьхэа ахъеивцоу
Цсаатәк атра ахауеит..
Тынчра шышылахақ нахытәоит
Сгәақрақәа рдунеи...

Саамта цшатлакә, саамта хага,
Нак устыхә, устыхә!
Тынчра къалак уаха шаанза
Еихнаршәшәоит теспыхәк...

Ихьантоуп, ицьбароуп сцәахәақәа...

Ихьантоуп, ицьбароуп сцәахәақәа...
Урт лахьеиқаракгы рҕықәуп, издыруеит.
Аха ишҕазури? Мап сызрыцәкуам
Са сыгәтыхеи, ицәыргам сцәанырреи!

Са сдоурых, са схәатәы, сыхтынҕыа
Са исымхәар изхәарыда ҕырхәала?
Итцаамзаргь сыгәтыхақәа цқба,
Итысцааит сдунеи сара схала...

Итысцааит са сҕымтра абызшәа,
Нас хәашыа змазамызгы – ахәашыа.
Ааи, ицомызт еснагь еихышәшәа,
Ихьантан сара схәоуқәа ыртәашыа...

Ихьантан сара схәашытыбжь, сцәахәа,
Иҕалоит, смонологқәа мыцхәазаргь...
Ишәхәа, нас, псаҕала, ишәхәа,
Са сгәы итыхо са саҕхыа ирхәахьазар...

Аха усгы са ишәцәыззом акы:
Са сыгәтыха схәалароуп са стәала,
Са сыҕсҕазаара хсыркәшашт уеизгы
Сара сгәеисыбжь иахылтшьтроу цәахәала...

Иануп җыуыкы ишаныҗ акамыршшамҗа...

Акамыршшеипш рытра инҗало, интыҗуа,
җыуык убас маҗара раамҗа ргоит..
Дара ирзеиҗу, ирзеиҗоу ишазхыҗуа,
Арахыҗпеипш рымҗа ааҗахҗоит...

җыуык ус ишеит Анҗа... Акамыршшамҗоуп
Изну дара... Ирыҗраҗоуп рытра..
Ахеиҗырхашы рҗеит... җакала ишамуа
Рбоит. Иҗшуеит җыуыкы хара...

Акамыршша хәзоит, уигь җәалашәарак амоуп,
Аҗәәә хыҗ ныжыны, иҗанатом «шыаҗак»..
Иануп җыуыкы ишаныҗ акамыршшамҗа,
Ирҗоит ахеиҗырхашы – ишакәхалак...

* * *

Гәреибамгарак шрыбжьоу гәастеит
Сытқи сымши...
Гәынамзарак шрыбжьоу гәастеит
Сгәи сыхшыџи...

Гәынчыхъажәак шрыбжьоу гәастеит
Сажәеи схәыцреи...
Гәыбжьажьарак шрыбжьоу гәастеит
Сгәамчи сцәәџеи...

Схы сазцаауеит: уртқәа рґаґаґхъа
Сара исымчуи?..
Схы сазцаауеит: уртқәа рґаґаґхъа
Сара исылшои?..

Ус сцалап нас, сытқи сымши
Срыбжьаґазо...
Ус сцалап нас, инеихьырсуа
Сеихымцеи сшьантцеи...

Ус сцалап нас, сгәи сыхшыџи
Срыбжьацәажәо...

Ус сцалап, нас, инеиҕыбаауа
Схәоуи сажәеи...

Ус сцалап, нас, инкаҕсаанза
Сцәацәашь ццышәха, –
Ус сцалап, нас, инықәба ицаанза
Сыдгьыл – сышьта...

* * *

Изхытдлои мшыншәа сыхчара?
Исзымхәоу са сгәы иҗаз?..
Хьаак сзыннажыу сыхкәынра,
Сгәыҗрақәа рцынхәрас?..

Изхытдлои мшынҗас сыхчара?
Аееизнаркәкәоу җара?..
Сшәышықәса ақәыҗсыхчара?
Сыгәтыхақәа ргәынқьра?

Сгәы иҗаҗсу ма схәыҗрақәа,
Абаашқәа зырҗысуаз?
Исхысны иҗоу ма зыхыҗраҗас
җәаныррак – сзыткәауаз?

Сеидроу, сеидроу иҗалаз,
Гәжәажәаран – сразкы...
Алашә иеиҗш уи снанагоит
җынч, снапы санкы...

Изхытдлои мшынҗас сыхчара?
Еихсыҗма нас, абас?..
Сышықәсқәа рқәыҗсыхчара,
Сшәышықәсақәа руаз...

Адэныќа мышцэѓа баацсын...

Адэныќа мышцэѓа баацсын,
Иаахымкэазо илеиуан аќа...
Ўыцбарах избазшэа,
инархэаархэуа срылан
сышэќэќа...
Еилысхуан сыќытацќа,
ипхьаскуан ќаадќэак
хазы...
Асаба нарыќэсыршэшэон,
снапала кынтыжэќ
нарыхьшыуа...

Мацќ убри ала
исќажахуан са сѓы...
Убасќан даеа уаќахакхэа
иаауан иныцакшэа
бжык...

«Иуќахым налхны,
ипхьаукыр хазы,
ирахтарын, усќан,
измам...»

Исмаҳазшәә җасцахуан
зназы,
Аха нас, аха нас,
са сҗәындшәындуа:
«Шәҗәы мыцхәы ыҗазам...» –
схәахуан,
усеипш сазхәаз
лакҗахаа лмырба...

Снарыха-аарыхон
уахгы-еынггы
игәхәазгоз
сышәҗәкәә...
Кнут Гамсун итомқәа
Хыхынтә илбаазгон
Цаҗа...
Уи ивараҗ тыҗ җыцк
изалысхуан
аҗәыҗа Монтень...

Абар уажә Дырмит иҗеизааигәатәзан
Дгылоуп Баграт,
Урт рыбжъара даацәыртцит –
Рабиндранат...

Абас, акакала,
еипхышышьәауа
игәастон җыц
са сышәҗәкәә,

Ирықәыршәшәо асаба,
Инархысшыуан
иҕаҕаҕаз
снапқәа...

Иараби, ирзеилоузеи,
Ишсашәхәара,
Басио, ха х-Фазиль?
Са исымоума,
Ишсашәхәара,
Урт реиҕәгара азин?..

Абар урт рааигәара
Иахықәу
«Асду»,
Срыхзызауеит рызегь –
Сгәы аҕхарра назду...

«Карамазоваа» рганаҕы
Избо дызуста?
Сцәажәо ҕышәымшыан
цәала, сыхәмаршәа...
Фридрих Ницше?
Ааи, «Заратустра»!
Ех, сыйкандаз сипҕхъазшәа,
Ғыц уи,
Сгәы нкаршәны!

Абри аполкагы чыдала
сылаңш ахын,
«Абырфын џни»
«Амцажәлеи»
еизааигәан абра.
Урт рыбгыцқәа ааихсырқхаргы
стахын,
Сышәкәқәа неикәысх-ааикәысхуан
Ғымтқсымшыа
сара...

Адәныка мышцәгы бааңсын,
Иаахымкәаза илеиуан ақәа...

Фети Таифи еишьцәазшәа
eidгылан
абар
уажәазын...
Иуеи Рушьбеии
рыбжъара
дныңашәон сылаңш
Каисын...

Аңсуаа рыбжъара дызбон
абар
Кортасар,
Сиңхьон санқәыңшыз...

Аха сышипхъоз
сыбла ааихмырсыгъзо,
саацсар,
Маркес «Изатцара» шытыхны,
смардуан снафатэон,
Ма цака сълбаазгоз Пруст
«Имардуанахъ» сеихон...

Абас иаахэлаанза
Ғыц еилсыргон
Са сышәкәкәа...
Къынтыжәла исцрыцкъон,
исрыцкъон урт
рхы-рәкәа...

Адәныка мышцәгъа баацсын,
Иаахымкәазо илеиуан ақәа...

Имѡасуан убаскан,
Имѡасуан са саамта
какәкәа...

**Дгыли-жәфани рышьхә
ахъевтцоу җара...**

Ихъатцеит атынчра,
Ауаатәыџсеи амашынақәеи
Ршыкыбжъ азымычхазт...

Ихъатцеит атынчра
Уахынла,
Алашьцара аеналакны җсаатәҗас,
Ихъатцеит ашьшыхәа,
Аҗсы заны,
Еимгеимцара-җстаҗагак
Җшааны...

Уи ақалақь дуқәарҗ
Аҳауа азхом,
Ихәәеуеит...

Атынчра –
Иацәызыз
Атынчра
Иазхъеит...

Дгыли-жәвани рышьхәа
ахьеивтцоу
цъара...
Зхала атың иазынхаз
Абырг иеиңш,
Игәжәжәоит
Атынчрагы –
Ацх цнаеуеит...

Иказам уака шытыбжык,
Иццышәха аетә зхыңсало
Арәаш абжәда...

Дгыли-жәвани рышьхәа
ахьеивтцоу
цъара...
Ғымт иаңылоит
Зтынчра зцәызыз
Атынчрагь
Ацсра...

Хыбла Гьырзмааҗа илыхзынҗылоуп

Дгыли-жәвани гачамкуеит! Ихытцеит ашәшь!
Жәвангәашәҗхәроуп! Иааҗуеит Хыбла лыбжы!
Егә шәеилахазаргь, сишь, шәаазырҗишь!
Уи лашәәхәабжь ахарантә иааҗуеит хрыжь-хрыжь!

Жәвангәашәҗхәроуп, ааи, җаҗхә хазлаҗшуа,
Абар, дгылахаантәи ххәақәа зегь хеуа,
Хыбла даацәырцеит, длашоит уи, длаша!
Аҗсуа пҗәызба, асцена анцәахша!

Дыкоуп Флоренция, Лондон, нас Рим,
Лыбжәеипш иҗсыртынчгоу бжык уахарым!
Дыкоуп Ниу-Йорк уи, дыкоуп Париж,
Хыбла лсопрано ссир ааҗуеит хрыжь-хрыжь!

Дыкоуп уи Вена, дыкоуп Москва,
Нас ддәықәлоит Аҗсныҗа Хыбла дгәыкуа,
Иалоуп лыҗхыз хаа Дәрыҗшь лымзырха,
Дырҗычоит Еҗәәҗәа Дәрыҗшьаа ртыҗа!

Егә шәеилахазаргь, сишь, шәаазырҗишь,
Гьырзмааҗа лашәәхәабжь ааҗуеит хрыжь-хрыжь!

Ажәѡан казказуеит, иахытцуеит ашәшы,
Маалықбжыушәа иааѡуеит Хыбла лыбжы!

Цсґыхга –
Саркьалбжыушәа иааѡуеит лыбжы!
Хыбла лыбжы!

Псааитакха ахсымамыз ари адунеиаф...

Са сныхэаныпхъара, сыматанеира
Қьаадбғыцк ианыстоит тынч цхагэазы...
Сгылоит, снатэоит нас... исыгым леишеира,
Скарахоит... ацэа сагоит шарғазы...

Шэышықәса ныстызшэа ус хымхаңымышья,
Снықэлоит ианаашо, слашэхазшэа, адэы...
Изақэызеи, нас? Сахэаеуеит сфымтра...
Цэгъеи-бзиеи узеилмырго, удысма, нас, сгэы?..

Усгыы, гэынхэтыстала, тынч снаскьалароуп,
Саагылазар исхэац схэалароуп – хрыжь-хрыжь...
О сымшқэа, снапы санкны сьжэгалароуп!
– Убақоу, сыпстазаара? Уцама, мшэан, сныжь?..

Издыруада? Сыказу сыкамзу абрака –
Иахьеилашуаз шэышықәса апстазаара амшын?
Исафсуеит саамта сатэамба, аеырдагэа,
Слахьынца абла стапшуеит сеиқэышышы...

Са сныхэаныпхъара, сыматанеира,
Қьаадбғыцк ианыстоит тынч цхагэазы...
Псааитакха ахсымамыз ари адунеиаф,
Са саныкамгыы – игэатеилоит сыпсы...

* * *

Шәарт, аңсатлақәә,
Зқышықәса ажәван тзыңссо,
Ишәғысдааит
Шәә шәфымтра!
Шәарт, абҕабқәә,
Уахи-ени акызгымәә иәфәу,
Шәыгәәанызаара
Шәғысдааит!

Иуғысдааит, шарңыетәә,
Агәрагара,
Ғыцәәара зуқәымгы
Ғысдааит!
Ғагылашыас иамоу аңсра –
Шәарт, сырәаш зызымкқәә,
Ишәғысдааит!

Ашьха кышәкышәра
Азгәышьра,
Шәарт, сшьауардын цагыақәә,
Ишәғысдааит!

Зегъ шкәырчахак
Алоуп са сшыа,
Снеицралап мацәысшәа!
Саныкамгы,
Сгәыгра – сказшыа,
Цсаатәцас сқашана
Унахыслап!

Уахьтә схышьтрахь
Саахьяцшлап
Аамтала сара!
Слапықәшәа иснардырлап,
Цсра шақәым наунагза
Сшыам – Ацсынра!

* * *

Салагоит,
аңшырыц еиңш салагоит,
Ашықасқәа рылу...
Сзалымтцуа
зыбларак салахоит.
Сажәыма, мшәан, гәыла?

Изакаәызеи?
Абас схьантәхама,
Сныкәартә стаатиуа?
Схала схы сазынхама?
Сыбжәоума
сгәы итәыуа?

Иабакоу?
Инытәба ицама
Аеыққәа –
сзеиңхызлоз?
Сцәаныррақәа
Абас еиқәтәама,
Мшынтәс ихытлоз?

Иабакоу
Атыңхацаа ссирқәа?
Рыччабжь гәыҕекаага
Еихсығма?
Сымшқәа,
сыблақәа хызкуаз,
Имқасма –
ихыңсыхьха?

Иараби,
ари закә аамтоузеи?
Исазхәода, сыҕаму
Сыҕоу?
Исазхәода шыта?
Сызмыртәозеи?
Сзырныҕәауа
иарбан гәтыхоу?

Салагоит,
аңшырыц еиңш салагоит,
Ашықәсқәа рылу...
Сзалымцуа
зыбларак салахоит,
Сажәыма,
мшәан, гәыла?

**Уи абжыы сеиқәнархоит...
уи абжыы сҕанархоит...**

Сара саҕсыуоуп, сҕаыла хәыч ала сҕехәоит...
Дырмит Гәлиа

«Сара саҕсыуоуп...»

Саркьалбжыушәа иааџуеит
Ахарантә бжык...

«Сара саҕсыуоуп ...»

Уи сҕәа сҕанарзызоит,
Сартәом сеиқәышьшы...

«Сара саҕсыуоуп...»

Анаатәи асыҕәхәеи
Ирылсны иааскьоит...

Уи абжыы сеиқәнархоит,
Уи абжыы сҕанархоит...

Ихьыцшым сара стәыла
Зны аҳәаакәа тшәахоит,
Зны аҳәаакәа
Тбаахоит...

Цьоук ашьха, цьоук ага,
Цьоук абна ртаххоит...

«Сара саңсыуоуп...»

Хкаарашьтынтас,
Цьоук аандакәа ршәоит...

Сара сашьцәа амҳацьыркәа
Рҳақғы сацәшәоит...

«Сара саңсыуоуп...»

«Дзыниазеи?» – са сцьаршьоит аамтала
Сбызшәа заҳауа....

«Шәхы абахоу?»
Шәа шәакәзам,
Са схоуп сзызцауа...

«Сара саңсыуоуп...»

Зны скәашоит
Сшьацәхыртәуа,

Цсыуатдас...
Цсыуатдас?
Цьюк шанхоит,
Цьюкгы шсыхэацшуа збоит,
Кьянцъатдас....

«Сара сацсыуоуп...»

Нас, схақәитра иашьаноума
Скаба-скәымжәы?
«Анцәа ишихәара ҳақоуп!»
Шәхәама уажәы?..

«Сара сацсыуоуп...»

Са сыгәжәажәара
Иарччоит цьюкы...
Са сангылоуп акырза
Ихәарчу цхакы...

«Сара сацсыуоуп...»

Са сытәәаншьапы арсуп
Сдунеи ду агәта!

Маалықьтдас схицшылоит
Дырмаит Ду
Улакта!

«Сара саңсыуоуп!»

Анаатәи асытәхәеи ирылсны
Иааскьоит...

Уи абжыы – сҭанархоит,
Уи абжыы – сеиқәнархоит!

* * *

Игәыкытәыкуа рнапқәа еимырхуеит,
Атоурыхаз рсахъа тырхуеит...

Иац еиғацәаз – уажә еихәлаччоит,
Уртқәа збо цюукгы – ипхаршьоит...

Протоколла итәоит, игылоит,
Нас шампанфок неидыржәылоит,

Протоколла урт еибагәзуеит,
Реибагәызра – ҕа цюук ақәзуеит...

Рхаткы каибаршәуам – ажәала,
Иауам рхәеит даеакала,

Дгыли-жәфани дыргәәтеиуеит,
Инеибажъа-ааибажъауа инеиуеит,

Даеазныхгы – ччацшык рҕықәым,
Талеиранраа – зра-цсра рықәым...

Лацшхырдагоуп ирхәо-ируа,
Аха имацфуп уртқәа здыруа...

Жәабжык рыбжыргоит аҳәынтқарцәә,
Ишырхәәц ирхәоит дәыңсшәәк картәә,

Ирафдыршәәшам еимгеимцарак,
Зқышықәсала ус мацара,

Цьоук наскьаргоит, цьоук ааскьаргоит,
Нацьнатә аахыс хжъа-жьо ҳааргоит,

Ишыҕоу еиңш абра, анра, –
Иҕан, иҕоуп Талеиранраа...

Q-қазқ рыбжьара...

Q-қазқ ирыбжьакнахауп
Ашахеиқш
Ацқа-кнаха...
Қшак анаслак,
Ауаргъалеиқш уи цыслоит...

Азиас, цығ зызымкушәә,
Абахәқәә ирыбжькъоит...

Нахъхи, цъара,
Аиѡхаа ымитшәараѣ,
Ихәарѣхаз ацқа кнахаиқш,
Дунеик иазымкыз
Сыңсы аатцыстыслоит...

Са сацәшәоит саагылазар – тацәырак...

Тацәырак хакәшамыкәша иаафәрхаслоит,
Уи хәхәларшәуп атышеиңш – ца змазам...
Амца зфьтҕкьо авулканқәагы тҕәацлоит,
Дгыыли-жәшани еилазәауа зынза...

Са сацәшәоит саагылазар – тацәырак,
Лашьцара жәпак хәмоуп хтахәхәаны.
Ишамам збоит хәцстазаарагы нтырак,
Хәма ицоит цәқәырқак – хәизыхәхәаны...

Авулканқәагы тҕәацлоит уарлашәарла,
Авулканқәагы тҕәацлоит – хгәахәантца!
Рыцхарак хәңсы ацәааган аарла,
Хықәнарғылт еа тышак хләхьынтца...

Хакәшамыкәша еилахантоит лашьцарак,
Тацәыра хьшәашәак хәхәәеуеит абар,
Хматанеиуа хәтыцуеит хьанттарак,
Еа хьанттарак хнацлоит – иаашар...

Пшьяала, маакырак аанкылан...

Иацызны сызнылаз
Сымѡа хьантан...
Сааит шәара шәҗынза,
Саатгыло...

Снаҗысит кырза иуашәшәыраз
Мардуанк,
Пшьяала, маакырак аанкыло!
Снықәсит цҗатҗырыкгы, –
Уи даара икәадан, –
Пшьяала, маакырак аанкыло!

Иацызны идәықәлаз,
Иахьанза сааскьеит...
Пшьяала, маакырак аанкыло!
Сымѡа сыңнашәоу?
Сымч агәра згеит,
Хьаасгы искишам
Пынгылак...
«Дача маҷк, дача псызак!» –
Снеихеит, снагәагәеит,
Пшьяала, маакырак аанкылан!

АХҚӘА

Ан лыгәхьяагара	3
Сналслоит Ақәа, саас-лаба нсытцаргәо.	5
Атцх аапсеит.	7
Итаҳәхәоуп қычақьмаҗәәла хказшьақәа.	9
Хабыхацра згым рлахьынтца – слахьынцоуп.	10
Бара бажәақәа ахьыркәшам.	12
Пицунда. Бцарамза антәамтаз.	14
«Ихьчам сара стынчра...».	16

Парижтәи ацикл

Исзынлыжыит хамтаз: «Де золе...».	17
Цхыбжьон. Амҗаду лаша. «Шанз – Елизе...».	19
Жәеинраалақәак рсытәхәа салоуп.	21
Париж. Абаҳча Тиульри.	23
Издыруада, ссаркьа разын цсараҗ.	25
Мураҗ Иаған ихьзынҗылоуп.	27
Азынтәи аетиуд	30
Имҗасит сқәыпшра ачара.	31
Иқало аабап.	32
Цьгьарда... Саншьцәа рзыхь агәхьяагара.	34
Мҗасшақәа.	35
Мақамҗала	36
Хңеиуеит ус, хдунеи уаароуп хәа.	37
Ахықә анаҗсан – җәа дунеик.	39
«Ақәакьта икҗагылоу...».	41
Ицибашәоит сықәреи сгәамчи.	42

Суаз ашәа итнаблаанза сфырфы...	43
Схы схарштзаны сшаваз Акәа акәара...	45
Шашәеиларшәтцас...	47
Ишазомызт латцарамзаз атцх...	49
Сыкәанызанракәа ргара	50
«Хамш амгәартоуп изтытца...»	52
«Сыпхызи слабәabei рыбжьара...»	53
Амшыни сареи хажәабжь	54
Арбагыкәа еикәфыртуеит акусухәа...	56
Цьамыгәацәгьа згым рыбзарзы	57
Урт ршәышыкәса иацнаскеит, ишьацәхыртәуа...	58
Упры цсаатәцас, смаланыкәа!	60
Ара зегь еилазөеит...	62
Әба-хца ус сеицрылагоит...	65
Нарцәымәа икәу рхақ...	67
Са сгәәфәоуп иахьфәоу са сгәашә...	68
Зегь ачхауеит ақьaad... Зегь алазоит.	70
Уи ацшқа иеипш сахьцәыуом...	70
«Ахтыскәа рдамыг баапс анхалон сыхдырра...»	75
Саба цк зынзам ақьaadбгыц еипш...	76
Жәәанхьытәцара – шәкәуп уахынла...	78
Са сыкоуп хазы... сара схала...	80
«Рыцхароуп, рыцхароуп...»	82
«Ирацәоуп са сгәы иалоу...»	84
«Хьаа цәгьоуп...»	85
Тынчрак сашьтан...	88
«Шьта игәастә салагеит сыпсычеракәа...»	89
«Сзалтцаум...»	90

Ақалақы.....	91
‘Енызатәык ахра зырғаз уи асы.....	94
«Қсахра ақәым ацәағәацәқәа...»	96
Ааңын сызхьымзаз.....	98
«Изысымхәазеи...»	99
Ахәаағ... Агәатарә...	101
Амалуаа...	104
«Агха ҕахтоит.. Ғақхьа хшьацәхныслоит...	106
«Алғақ иашәхьоу акәачабеицш...»	107
Ацәгьеи-абзиет рышьхәа ахьеивтдоу.....	108
Ихьантоуп, ицбароуп сцәахәақәа.....	109
Иануп цьоуқы ишаныц акамыршшамға.....	110
«Гәреибамгарак шрыбжьоу гәастеит...»	111
«Изхьтдои мшыншәа сьчҳара...»	113
Адәныҕа мышцәгьа бааңсын.....	114
Дгьыли-жәғанәи рышьхәа ахьеивтдоу цьара.....	119
Хьыбла Гьырзмааңҳа илыхьзынғылоуп	121
Қсааитакха ахьсымамыз ари адунеиағ...	123
«Шәарт, аңсатцлақәа...»	124
«Салагоит...»	126
Уи абжьы сеиқәнархоит.. уи абжьы станархоит.....	128
«Игәыкытцәыкуа рнапқәа еимырхуеит...»	132
Ғ-цақк рыбжьара...	134
Са сацәшәоит саагылазар – тацәырак.....	135
Цшьаала, маакырак аанкылан.....	136

Владимир Константин-иҟа Занҟариа

Бзанцы...

Ажәинраала ҟыцқәа

Владимир Константинович Зантариа

Навсегда...

Новые стихотворения

На абхазском языке

Аредактор Беслан Нармания
Акорректор Ирма Цьения
Асахьаҗыхаы Руслан Габлия
Компиутерла еикәиршәеит *Адамыр Беренҗы*

Аформат 70x108 ¹/₁₆. Атираж 300.
Иҗаҗә. акь. бгь. 9. Иныкәыр. акь. бгь. 12,6.
Аҗаҗаҗка №²

